

JHL

Henkilökohtaisen avun hyvät käytännöt - webinaari

TYÖHÖN PEREHDYTTÄMINEN, TYÖSSÄ OHJAUS
JA AVUSTAJAN OSAAMISTARPEET

LAINSÄÄDÄNNÖN JA TYÖEHTOSOPIMUKSEN PERIAATTEET

Hanna Katajamäki, sopimusasiantuntija, JHL

25.1.2023

VAMMAISPALVELULAIN SISÄLTÄMÄT PALVELUT

- Vammaispalvelulaki parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.
- Laissa säädettäisiin keskeisistä vammaisten henkilöiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä välttämätöntä huolenpitoa turvaavista palveluista.
- Ehdotetun lain mukaisia palveluita:
  - valmennus
  - henkilökohtainen apu
  - erityinen osallisuuden tuki
  - tuettu päätöksenteko
  - vaativa moniammatillinen tuki
  - asumisen tuki, esteettömän asumisen tuki, lapsen asumisen tuki
  - lyhytaikainen huolenpito
  - päivätoiminta
  - liikkumisen tuki

PALVELUIHIN TARVITTAVA HENKILÖSTÖ

- Vammaispalvelulain uudistus edellyttää henkilöstön lisäystarvetta arviolta 600 - 700 henkilötyövuoden verran. Siitä noin 70 on sosiaalityöntekijöitä, loput muuta henkilöstöä.
- Henkilökohtaisen avun lisääntyminen voi todennäköisesti tapahtua osin nykyisten avustajien tuntien lisäämisenä, mutta voi edellyttää jonkin verran myös henkilökohtaisten avustajien lisäystä.
- Nykyisten hengityshalvauspotilaiden siirtyminen henkilökohtaisella avulla järjestettävän asumisen tuen piiriin edellyttäisi henkilökohtaisten avustajien lisäämistä, mutta lähihoitajien tarve vastaavasti vähenisi.

Palvelu	Kelpoisuusedellytykset	Muut mahdolliset ammattinimikkeet	Kokonaislisäys (htv)
Lyhytaikainen huolenpito	Ei edellytetä tiettyä tutkintoa	henkilökohtainen avustaja, koulunkäyntiavustaja, asumisen ohjaaja	70
Eriytynen osallisuuden tuki	sote ammattihenkilö tai muuten osaamisensa puolesta tehtävään soveltuva henkilö	asumisen ohjaaja, henkilökohtainen avustaja, liikunnanohjaaja	200
Tuettu päätöksenteko	ei edellytetä tiettyä tutkintoa	Esim. henkilökohtainen avustaja	Vajaa 20
Valmennus	Ei edellytä tiettyä tutkintoa	Esim. henkilökohtainen avustaja	Noin 70
Henkilökohtainen apu	Ei edellytä tiettyä tutkintoa	Henkilökohtainen avustaja	Yli 10
Nykyisten hengityshalvausstatuksen omaavien henkilöiden palvelut	Ei edellytä tiettyä tutkintoa	Henkilökohtainen avustaja	Vajaa 170

HENKILÖKOHTAISET AVUSTAJAT

- Henkilökohtaisesta avusta on syntynyt valtakunnallisesti tunnustettu ammatti.
- Vuodesta 2018 lähtien on voinut suorittaa henkilökohtaisen avustajan tutkintonimikkeen antavan ammattitutkinnon. Vuodesta 2021 lähtien koulutus on ollut osa vammaisalan ammattitutkintoa.
- Henkilökohtaisen avun asiakkaita 27 586 vuonna 2020, joista vajaa puolet työnantajamallin piirissä.

AVUSTAJAN TYÖTEHTÄVÄT HENKILÖKOHTAISEN AVUN PALVELUSSA

- Henkilökohtaisen avustajan työtehtävät vaihtelevat vammaisen henkilön avuntarpeiden, elämäntilanteen ja omien näkemysten mukaan.

AVUSTAJAN TYÖTEHTÄVÄT HENKILÖKOHTAISEN AVUN PALVELUSSA (HE 191/2022)

Avustaminen

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä tai opiskelussa; tai
- 3) vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Itsehoitoa vastaavat toimenpiteet, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon sekä pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon.

HENKILÖKOHTAISelta AVUSTAJALTA VAADITTAVA OSAAMINEN

- Henkilökohtaisena avustajana toimimiselle ei ole muodollisia pätevyys- ja koulutusvaatimuksia. Avustajalta vaadittava osaaminen vaihtelee vammaisen henkilön avuntarpeiden, elämäntilanteen ja omien näkemysten mukaan.

PEREHDYTYS

HYVINVOINTIALUEEN VELVOLLISUUS PEREHDYTYKSESSÄ

- Hyvinvointialueen velvollisuutena olisi antaa riittävä ja ymmärrettävä selvitys työnantajan lakisääteisistä velvollisuuksista ja vastuista työnantajaksi ryhtyvälle henkilölle.
- Tällä tarkoitettaisiin perustietoja työnantajana toimimiseen liittyvistä asioista, esimerkiksi rekrytoinnista, palkasta, palkkahallinnon järjestämismahdollisuuksista, työturvallisuudesta, työterveyshuollon järjestämisestä, syrjintäkielloista, vakuutuksista, vuosilomista, työsuhteen päättämisestä sekä muista lakisääteisistä työnantajavelvoitteista ja vastuista.

PEREHDYTYS ITSEHOIDOLLISISSA TEHTÄVISSÄ

- Hyvinvointialueella olisi velvollisuus järjestää vammaiselle henkilölle ja tarvittaessa hänen avustajallensa sellaista ohjausta, jota toimenpiteiden suorittaminen edellyttäisi.
- Vastuu ohjauksen antamisesta olisi terveydenhuollolla. Ohjausta antaisi yleensä tehtävään soveltuva terveydenhuollon ammattihenkilö.
- Koska kyse olisi toimenpiteistä, jotka vammaisen henkilö ilman toimintarajoitetta tekisi itse, myös vammaisen henkilö voisi joissain tapauksissa antaa avustajalle toimenpiteiden edellyttämää ohjausta.

SOVELLETTAVAT LAIT

Henkilökohtaisen avun työnantajamalliin sovelletaan perehdytyksen ja turvallisuuden osalta muun muassa

- **työsopimuslakia** (55/2001)
- työterveyshuoltolakia (1383/2001)
- **työturvallisuuslakia** (738/2002)
- työtapaturma- ja ammattitautilakia (459/2015)
- yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) ja tasa-arvolakia (609/1986)
- vahingonkorvauslain (412/1974) säännöksiä työnantajan ja työntekijän korvausvelvollisuudesta.

TYÖSOPIMUSLAKI 2:1 §

Työnantajan yleisvelvoite

- Työnantajan on kaikin puolin edistettävä suhteitaan työntekijöihin samoin kuin työntekijöiden keskinäisiä suhteita.
- Työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijä voi suoriutua työstään myös yrityksen toimintaa, tehtävää työtä tai työmenetelmiä muutettaessa tai kehitettäessä.
- Työnantajan on pyrittävä edistämään työntekijän mahdollisuuksia kehittyä kykyjensä mukaan työurallaan etenemiseksi.

TYÖTURVALLISUUSLAKI 2:14 §

Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus

- riittävä perehdytys työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin
  - erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista
- opetus ja ohjaus työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi

TYÖTURVALLISUUSLAKI 2:15 §

Henkilönsuojaimet, apuvälineet ja muut laitteet

- Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön vaatimukset täyttävät ja tarkoituksenmukaiset henkilönsuojaimet, jollei tapaturman tai sairastumisen vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.
  - [Täsmäntävä asetus henkilönsuojaimista 1.8.2021](#)
- Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön apuväline tai muu varuste, silloin kun työn luonne, työolosuhteet tai työn tarkoituksenmukainen suorittaminen sitä edellyttävät ja se on välttämätöntä tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi.

HETA-TES 20 §

Työturvallisuus

- Työnantajan on työturvallisuuslain edellyttämällä tavalla arvioitava työssä ilmenevät haitta- ja vaaratekijät ja käytettävä tässä arvioinnissa tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita esimerkiksi työterveyshuoltoa. Työterveyshuollon laatima työpaikkaselvitys tulee olla tehtynä ja työpaikalla työntekijöiden saatavilla. Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijän käyttöön (esim. suojakäsineet) ja välineet esim. siirtoihin silloin, kun työturvallisuuslaki tätä edellyttää, sekä perehdytettävä näiden käyttöön.

UUDISTUNUT VAMMAISALAN AMMATTITUTKINTO / HENKILÖKOHTAISEN AVUN OSAAMISALA 1.8.2021

HENKILÖKOHTAISEN AVUN OSAAMISALA 150 OSP	
<i>Henkilökohtainen avustaja</i>	
Pakolliset tutkinnon osat 90 osp	
Henkilökohtaisen avun järjestelmässä toimiminen, 30 osp, P	
Henkilökohtainen avustaminen, 60 osp, P	
Valinnaiset tutkinnon osat 60 osp	
Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp	
Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp	
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon tutkinnon osa tai osia 30 osp	
Tutkinnon osa tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 15-60 osp	
<i>Tutkinnon osaan voi valita tutkinnon osan tai osia ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.</i>	

29/04/2021 Opetushallitus

3

UUDISTUNUT VAMMAISALAN AMMATTITUTKINTO / KEHITYSVAMMA-ALAN OSAAMISALA 1.8.2021

KEHITYSVAMMA-ALAN OSAAMISALA | 150 OSP

Kehitysvamma-alan ohjaaja (AT)

Pakolliset tutkinnon osat | 135 osp

Ammatillinen toiminta kehitysvamma-alalla, 45 osp, **P**

Toimintakyvyn ja oppimisen tukeminen, 45 osp, **P**

Vuorovaikutus ja kommunikointi, 45 osp, **P**

Valinnaiset tutkinnon osat | 15 osp

Sosiokulttuurinen työ, 15 osp

Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa, 15 osp

Tutkinnon osa tai osia ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 15 osp

Tutkintoon voi valita tutkinnon osan tai osia ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.

29/04/2021 Opetushallitus

4

HETA-TES 18 §

Ammatillinen täydennyskoulutus

- Työntekijällä on oikeus kahteen palkalliseen koulutuspäivään kalenterivuoden aikana. Koulutuksen on oltava työnantajan hyväksymä henkilökohtaisen avustajan työhön liittyvä tai ammattitaitoa kehittävä koulutus.

KIITOS!